

FYND OCH FÖREMÅL I SVENSKA MUSEER

URNEGRAVAR VID AUGUSTENBERG I BORRBY SN, SKÅNE

År 1931 påträffades vid grustäkt vid Augustenberg två gravar från slutet av bronsåldern. Urnorna, som innehöllo brända, rengjorda ben, voro nedsatta i jorden utan något skydd av stenar. De stodo med överkanten c:a 40 cm. under markytan. Med stor sannolikhet föreligga här fynd från två gravar under flat mark.¹

Grav 1. Stor urna (fig. 1) med brun, glättad yta, två bandformiga öron. Partiet nedanför buken är ornerat med inristade linjer, grankvistformigt, delvis något oregelbundet ställda. Själva mynningsranden är bortslagen.

¹ Fyndet anmäldes till riksantikvarien av intendent G. J:son Karlin och en efterundersökning utfördes av amanuensen R. Blomqvist, vilken emellertid ej förde något nytt i dagen. Fynden ha i St. H. M. inv.-nr 19757 men äro tills vidare deponerade i Kulturhistoriska Museet i Lund. Kärlen ha restaurerats av konservator Gräns, Lund.

Fig. 1.

H: 37 cm. Största diam: 34 cm. Över urnan har skålen (fig. 2) varit placerad upp- och nedvänd såsom lock. Skålens yta är svart, glättad, det bandformiga örat är upptill avslutat med två flikar, som göra ett ansa-lunata-liknande intryck (fig. 3). Diam. 30 cm. H: 14,5 cm. I urnan lågo, troligen ovanpå de brända benen², en bronspincett (fig. 4 a), ornerad med enkla linjer

Fig. 2.

längs kanterna, l: 4,8 cm; en enkel rakkniv av brons (fig. 4 d), vars skaft bildats genom att kanterna hamrats in, l: 6,8 cm; ett fragment av en bronssåg (fig. 4 c), l: 5,4 cm, och en bronspryl (fig. 4 b), l: 4,8 cm.

Grav 2. Stor urna (fig. 5) med svag ansats till ett utbildat bukparti. Ytan är gråbrun, täckt med ett rått, grovt ytlager. H: 30,5 cm. Diam.: 25,8 cm. Den har som lock haft skålen, fig. 6, med svart glättad yta.³ Diam. 23 cm. Urnan innehöll blott brända ben.

² Urnan rasade ned och krossades vid grustäkten, varför närmare detaljer angående fyndens läge ej äro kända.

³ Det bandformiga örat med en markerad, längsgående mittås omgiven

Fig. 3.

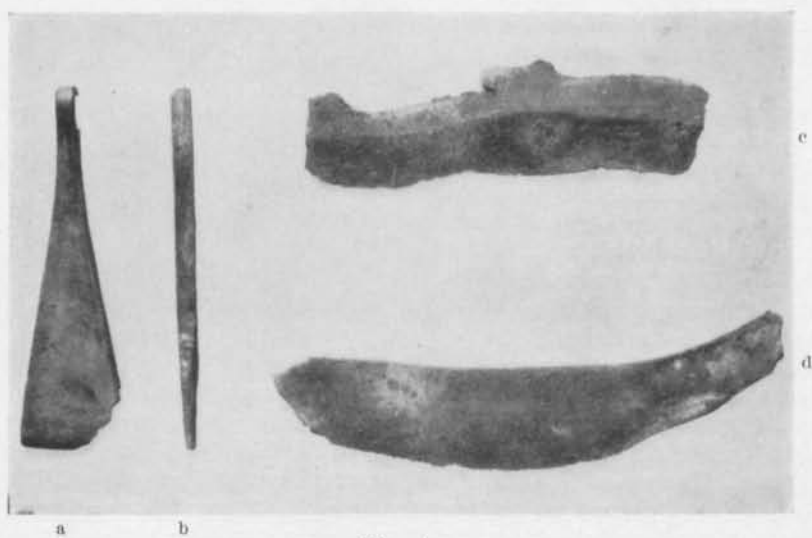

Fig. 4.

Fig. 5.

Fig. 6.

Gravarna äro troligen anlagda under en tidig del av Montelius femte period, därom vittnar formen på urnan i grav 1 och pincetten med ovanligt smal bygel. Augustenborg ligger nära Östersjön söder om Simrishamn, och det är helt i överensstämmelse med vad man kan vänta sig, att vi i dessa trakter skola påträffa fynd, som antyda förbindelser med Nordtyskland, troligen via Bornholm. Sådana detaljer som ristningarna på urnans nedre parti och de små tapparna vid skålens handtag återfinna vi just i trakterna söder om Östersjön.⁴ Men de förekomma även på det ödanska området, där en del skålar äro funna, som stå den fig. 2 avbildade skålen från Augustenborg mycket nära.⁵ Skåne och östra Danmark bilda under denna tid ett kulturområde, som står i livlig kontakt med Nordtyskland, direkt eller via Bornholm. Bland bevisen därför skall endast nämnas det gravskick, där brandresterna från likbålet spela en viktig roll och bisättas tillsammans med urnan, som innehåller de brända benen.⁶ I något varierande former möter oss detta gravskick under bronsålderns slut just inom de nämnda områdena,⁷ innan det blir utbrett över större delar av Skandinavien.

Holger Arbman.

av två hålkälar är tydligen då skålen rekonstruerades (i Lund) utformat ex analogia, emedan hela örat saknas.

⁴ Jfr ex. Voss und Stimming: Vorgeschichtliche Altertümer aus der Mark Brandenburg Abth. III, Taf. 6: 3, Taf. 4: 3, Taf. 7: 5.

⁵ Sehested: Archæologiske Undersøgelser 1878—1881, Pl. XXIII: 10. Kärl med tappar vid öronen äro även funna i Holstein (Museet i Kiel).

⁶ B. M. Vifot: Tidiga urnebrandgropar i Skåne, Medd. fr. Lunds univ. hist. museum 1933, sid. 68 ff.

⁷ Även i de angränsande trakterna av Sverige förekommer detta gravskick i några fall under bronsåldern. Jag återkommer till detta i ett annat, större sammanhang.

Fig. 7.

Halsring med medalj över Carl IX. Dat. 1603.

EN GUSTAV ADOLFS-MEDALJ MED KEDJA

I samband med Gustav II Adolfs-jubileet 1932 riktades K. Myntkabinettet med en ny dyrbar gåva av sin välgörare dr Otto Smith, vilken ju genom donationen av sin stora och utsökta kollektion av grekiska mynt redan dessförinnan intar platsen som samlingens störste enskilde gynnare. Till minnesutställningen i Nordiska Museet hade från friherre Fritz Koenig-Warthausen på Sommershausen i Württemberg, i vars släkt den länge befunnit sig, inlånats en medalj med konungens bild på ena och drottning Maria Eleonoras på den andra sidan (B. E. Hildebrand: Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar I, 1874, s. 236, nr 300), hängande i en förgylld silverkedja, besatt med slipade granater (utställningskatalogen nr 134 a). Kedjan, som i varje fall härstammar från 1600-talet, torde sannolikt ursprungligen tillhöra medaljen, vilken även i och för sig är ganska sällsynt. Men framför allt är det ytterst ovanligt att i original påträffa dylika medaljkedjor, som man stundom finner avbildade på samtida porträtt av framstående personligheter från 1500- och 1600-talen¹. I K. Myntkabinettet finnes förut ingen sådan kedja men väl en halsring av silver, daterad 1603, med en medalj över Carl IX (Hildebrand: a. a., sid. 82, nr 3). För att det vackra och märkliga smycket icke ånyo skulle behöva lämna landet, erbjöd sig dr Smith att söka förvärva detsamma och skänka det till K. Myntkabinettet (inv. 20311), där det nu utgör en prydnad i den förnämliga samling av praktmedaljer över Gustav II Adolf och hans gemål som äro utställda i museet.

B. Th.

¹ Jfr N. L. Rasmusson i Num. Medd. XXVII, 1933, sid. 134 f., 141.

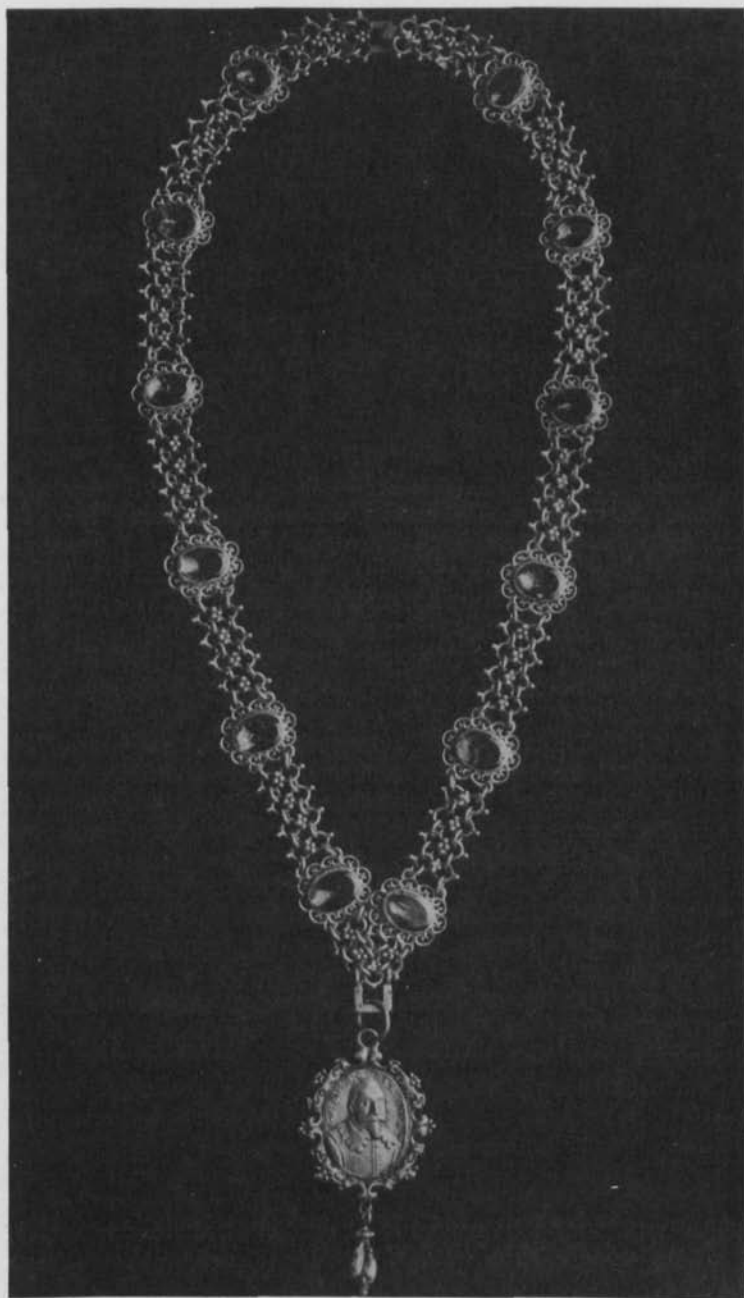

Fig. 8.

Medalj med Gustav II Adolfs och (på fränsidan) Maria Eleonoras bilder jämte halskedja.